

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Strategi

Kunnskapsdepartementets strategi for utdanningsforskning

Kunnskap for kvalitet 2008–2013

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Strategi

Kunnskapsdepartementets strategi for utdanningsforskning

Kunnskap for kvalitet 2008–2013

Forord

I St.prp.nr 1 (2008 -2009) la Kunnskapsdepartementet fram ein strategi for sektorforsking for perioden 2008 -2013. Det er første gongen at utdanningsforskinga er vurdert samle på denne måten.

Strategien er eit langsiktig styringsverktøy for Kunnskapsdepartementet. Han skal peike ut den retninga departementet skal ha for den samla innsatsen for sektorforskinga, og setje initiativ og tiltak inn i ein heilskapeleg samanheng. Strategien vil også gi viktige signal til andre aktørar i sektoren.

Dei strategiske prioriteringane og tiltaka som blir lagt fram i strategien har som samla sikte både å styrkje omfanget, kvaliteten og relevansen i forskning **for** sektoren og i forskning **om** sektoren som grunnlag for politikktutforming og forvaltning.

Innleiing

Regjeringa ønskjer at Noreg skal ha eit godt fungerande utdanningssystem med høgt fagleg nivå, med brei rekruttering og med produktive og kvalitativt gode forskingsmiljø.

Sjølv om vi har nådd langt når det gjeld å styrkje Noreg som kunnskapsnasjon, står utdanningssektoren inkludert barnehagen overfor fleire store og viktige utfordringar og endringar. Vi veit at læringa i skolen er for låg, og at dugleiken til elevane i lesing, skriving og rekning er vorten svekt. Mange går ut av tiårig grunnskole utan dei grunnleggjande dugleikane. Mange elevar fullfører ikkje vidaregåande opplæring.

Førskolelærarar og lærarar er nøkkelfaktorar når det gjeld kvaliteten på arbeidet i barnehage og skole, men vi veit at desse profesjonane i liten grad dreg nytte av ny kunnskap og resultat frå forskinga for å utvikle eigen praksis og betre opplæringa til elevane. Vi veit at studentane i lærarutdanningane ikkje får god nok kjennskap til korleis dei som lærarar skal finne fram til, vurdere og gjere seg nytte av resultatata frå utdanningsforskinga. Vi treng meir og betre forskning om kva som gir gode resultat for studentane i høgre utdanning.

Det er andre utfordringar også: Brukar vi ressursane godt nok? Brukar vi dei på den rette måten? Får vi nok ut av innsatsen? Er det god nok arbeidsdeling og samhandling innanfor utdanningssektoren? Kjem resultatata frå utdanningsforskinga og frå andre kjelder til nytte der dei trengst?

Departementet vil møte desse og andre utfordringar og endringar gjennom auka satsing på kvalitet. Noko av det viktigaste for å få til kvalitetsutvikling vil vere å styrkje kunnskapsgrunnlaget for politikkkutforming, forskning, profesjonsutdanning og for praksis på alle nivå i utdanningssektoren. Regjeringa vil derfor styrkje både den langsiktige og den kortsiktige utdanningsforskinga om og for sektoren.

Departementets sektorforskningsansvar

Kunnskapsdepartementet har eit overordna sektoransvar for utdanningsforskning, inkludert forskning om barnehage. Sektorprinsippet går ut på at kvart departement har primæransvar for å finansiere forskinga om og for sin sektor. Departementet skal også vege ulike verkemiddel opp mot kvarandre for å sjå kva som best kan sikre at ein når dei måla og får satt i verk den politikken som til kvar ei tid måtte gjelde for sektoren.

Rambøll Management fekk i 2007 i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å lage ei systemutgreiing av norsk utdanningsforskning. Utgreiinga viste mellom anna at Kunnskapsdepartementet i for liten grad har følgd opp sektoransvaret

for forskning, og at ein treng å definere nokre overordna mål og strategiar for norsk utdanningsforskning (Rambøll Management, 2007).

Kunnskapsdepartementet legg her fram strategien for sektorforskinga for perioden 2008 – 2013. Det er første gongen at utdanningsforskninga er vurdert samla på denne måten.

Strategien er eit langsiktig styringsverktøy for Kunnskapsdepartementet. Han skal peike ut den retninga departementet skal ha for den samla innsatsen for sektorforskinga, og setje initiativ og tiltak frå regjeringa inn i ein heilskapleg samanheng. Strategien vil òg gi viktige signal til andre aktørar i sektoren. Departementet tek sikte på å justere strategien etter ei tid.

Hovudmåla for strategien er:

- å auke omfanget av norsk utdanningsforskning og styrkje kunnskapsbasen på utdanningsområdet frå barnehage til høgre utdanning
- å heve kvaliteten og den vitenskaplege forankringa i norsk utdanningsforskning
- å betre relevansen på bruksretta (anvend) forskning
- å auke omfanget og betre koordineringa av den bruksretta forskingsformidlinga der utdanningssektoren er målgruppa
- å styrkje rekrutteringa til utdanningsforskninga

Utdanningsforskninga

Utdanningsforskning er eit vidt og tverrfagleg forskingsfelt tufta på ulike fagdisiplinar som pedagogikk, fagdidaktikk, sosiologi, økonomi, statsvitenskap osv. Ingen einskild disiplin kan dekkje heile feltet frå utdanningspolitikk via organisering og leing av utdanningsinstitusjonar, tilhøvet mellom utdanningssystem, heim og arbeidsliv til undervisning og læring. Derfor er det nødvendig å stimulere fleire fag til å forske på problemstillingar knytt til utdanningssektoren og til grenseflater med andre sektorar og politikkområde.

Forskning om og for sektoren

Utdanningsforskning som sektorforskning omfattar på den eine sida forskning om sektoren, som saman med tilstandsvurderinga utgjer eit heilt sentralt grunnlag for utviklinga av utdanningspolitikken. Departementet treng

kunnskap og analysar av beste kvalitet for å få eit best mogleg grunnlag for politikktutvikling og for vedtak om tiltak. Forsking om sektoren vil også vere viktig for styring, leing og tilsyn – anten det gjeld skoleeigarar, fylkesmenn, direktorat eller departement.

Utdanningsforskning som sektorforskning dreier seg også om forskning for sektoren som grunnlag for mellom anna utvikling av praksisfeltet. Her er det snakk om forskning som kan hjelpe til dømes skolane til å forbetre undervisninga, eller forskning som kan føre til nye arbeidsmåtar i lærarutdanninga.

Samstundes er det viktig å minne om at utdanningsforskninga ikkje kan gi alle svar og komme med ferdige løysingar på dei problema ein står overfor i utdanningssektoren. Forskinga stiller først og fremst kunnskap til rådvelde for styresmakter og brukarar slik at dei kan gjere klokare val, og som tilskott til kunnskapsbasen på utdanningsområdet.

Utdanningsforskninga omfattar grunnforskning, bruksretta forskning og i nokon monn utviklingsarbeid. Strategien omhandlar berre utviklingsarbeid dersom det er forskingsbasert, det vil seie at det blir gjennomført i samarbeid med forskarar i universitets- og høgskolesektoren og/eller instituttsektoren.

Internasjonalt forskingsfelt

Norsk utdanningsforskning er del av eit større internasjonalt forskingsfelt. OECD spelar ei viktig rolle når det gjeld å stimulere utdanningsforskning på område som kan medverke til ein meir effektiv utdanningssektor som gir godt læringsutbytte for barn og unge. I dei seinare åra har OECD særleg vore oppteken av korleis medlemslanda effektivt kan investere i utdanningsforskning, og korleis utdanningsforskninga kan medverke til ein meir kunnskapsbasert politikk og praksis. I det siste er det teke til orde for såkalt *evidence based policy and practice*, der ein gjennom systematiske kunnskapsoversyn får overblikk over til dømes kva som verkar og ikkje verkar på utdanningsfeltet.

Omfang og finansiering

Den generelle FoU-statistikken, som er delt inn etter fag og formål, gir ikkje noko godt oversyn over omfanget av utdanningsforskninga i Noreg. I 2008 blei det for første gongen henta inn eigen statistikk om utdanningsforskninga. Resultata er presenterte i Rapport 16/2009 "Ressursinnsatsen innanfor utdanningsforskningen i 2007" frå NIFU STEP. Rapporten kan lastas ned frå heimesida til NIFU STEP. Departementet har gitt NIFU i oppdrag å hente i data om ressursinnsatsen innanfor utdanningsforskninga i 2009. Rapporten vil bli publisert våren 2011.

Kartlegginga av utdanningsforskingfeltet som NIFU STEP gjorde for departementet i 2007, viser at det blir forska lite på utdanning i Noreg (Borgen mfl. 2007). I NOU 2008: 3 *Sett under ett* har Stjernø-utvalet komme fram til at det blir nytta midlar til forsking om og for høgre utdanning som svarer til 0,1–0,2 pst. av dei samla løyvingane til universitets- og høgskolesektoren. Det er mykje mindre enn det som blir nytta i helsesektoren, og mindre enn det som blir brukt på arbeids- og inkluderingsfeltet (Arbeids- og inkluderingsdepartementet) og på barne- og likestillingsområdet (Barne- og likestillingsdepartementet).

Finansieringa av utdanningsforskinga kjem frå ulike aktørar, og midlane kjem til forskingsmiljøa via ulike kanalar. Styresmaktene finansierer utdanningsforsking gjennom basisløyvingar til universiteta, høgskolane og forskingsinstitutta, gjennom programsatsingar i Noregs Forskingsråd, gjennom Utdanningsdirektoratet, gjennom dei midlane som departementet sjølv disponerer til analyseformål, og gjennom overføringar til fylkeskommunale og kommunale budsjett.

Utviklinga i ressursbruken har vore positiv i dei seinare åra. Styresmaktene har satsa meir på utdanningsforsking gjennom forskingsprogramma i Noregs forskingsråd, forskingsbaserte evalueringar og utviklingsprogram i Utdanningsdirektoratet og gjennom dei direkte kjøpa av forsking som departement og direktorat har stått for. I tillegg har dei høgre utdanningsinstitusjonane auka forskingsaktivitetane sine på området.

Arbeidsdeling og samarbeid

Det er fleire aktørar med ulike roller i systemet for utdanningsforsking. Departementet har ei overordna rolle som både omfattar det breie sektoransvaret og rolla som brukar av kunnskap frå utdanningsforskinga i politikkutforming og styring av sektoren.

Noregs forskingsråd har ei sentral rolle som forskingsstrategisk og rådgivande organ. Forskingsrådet spelar ei viktig rolle når det gjeld verkemiddel for å utvikle og styrkje vitskaplege fagmiljø. Forskingsrådet har òg ei viktig rolle når det gjeld formidling av resultat av forkinga.

Universiteta, høgskolar og forskingsinstitutt er dei aktørane som står for sjølve forkinga, men er òg brukarar av forkinga for å utvikle tilboda sine innanfor pedagogiske utdanningar.

Utdanningsdirektoratet set i verk evalueringar og er ein viktig formidlar av forskingsresultat til praksisfeltet. Direktoratet er òg ansvarleg for at forsøk og utviklingstiltak som dei tek initiativ til, er tufta på gode analysar og forking.

Skal satsinga på utdanningsforskning gi resultat, må samarbeidet mellom dei ulike aktørane vere godt. Kunnskapsdeling er derfor viktig og nødvendig på alle nivå – og mellom ulike sektorar.

Utfordringar

Norsk utdanningsforskning har vore granska av fleire i dei siste åra. Granskingane viser mellom anna at kvaliteten er ujamn, forskingsfeltet fragmentert, at resultatata ikkje blir effektivt formidla, og at dei manglar relevans for praksisfeltet og politikktutforming. Forskinga har i liten grad vore oppteken av store og viktige politikkområde som barnehagane, vidaregåande opplæring, innhald og læring i universitets- og høgskolesektoren og læring for vaksne.

Forskinga byggjer i liten grad på anna forskning, og det er liten tradisjon for å utarbeide forskingsoversyn på feltet. Orienteringa mot det internasjonale forskingsmiljøet er relativt svak (Rambøll Management, 2007).

Fagmiljøa

Granskingane viser at det er behov for ei styrking av fagmiljø som driv med utdanningsforskning, særleg når det gjeld samfunnsvitskapleg effektforskning, forskning basert på longitudinelle studier og kvantitativ forskning.

Rambøll Management (2007) peiker på at det finst mykje lik utdanningsforskning, mange like forskingsaktivitetar, forskingsmiljø og resultat når det gjeld utdanningsfeltet. På den andre sida har utdanningssektoren mange ulike grupper av brukarar som har behov for å få granska eit breitt sett av forskingsspørsmål på ei rekkje område. Dette indikerer at det er behov for fleirfagleg forskning på utdanningsfeltet og betre dialog mellom produsentar av forskning og brukarar av resultat frå forskinga.

Utdanningsforskning går i all hovudsak føre seg på universitet og høgskolar og ved samfunnsvitskaplege forskingsinstitutt. Forskingsevna varierer i desse miljøa. Kartlegginga til NIFU STEP av forskingsfeltet viser at svært mange høgskolar har FoU-aktivitet på utdanningsområdet, men den vitskaplege kunnskapsproduksjonen er det nokre forskingsmiljø, først og fremst ved universiteta, som tek seg av. Vi har for få gode forskingsmiljø som kan markere seg internasjonalt på dette området. Eit oversyn over dei mest frekventerte vitskaplege tidsskrifta viser at forskingsresultata i stor grad blir publiserte i norske tidsskrift.

Forskning og publisering må ein sjå i samanheng med personalsituasjonen. Dei tilsette med formell forskarkompetanse ved utdanningsforskningseiningane

utgjør ein mindre del av dei fagleg tilsette enn ved andre samfunnsvitskaplege forskingseiningar i universitets- og høgskolesektoren. Talet på universitets- og høgskolelektorar er klart høgare ved utdanningsforskingsseiningane, mens talet på professorar og stipendiatar er klart lågare. Rekrutteringsproblema i utdanningsforskninga vil vere merkbare i dei nærmaste åra. Mest halvparten av professorane på dette feltet var 60 år eller eldre i 2005.

Breiare og meir fleirfagleg kunnskapsbase

NIFU STEP slår fast at vi i Noreg manglar ein fleirfagleg inngang til utdanningsforskningsfeltet. Innanfor samfunnsvitskapane – statsvitskap, sosiologi og økonomi – er det lite utdanningsforskning på emne frå grunnopplæringsområdet. Når det gjeld høgare utdanning og læring i arbeidslivet, manglar vi pedagogisk og fagdidaktisk forskning. På barnehagefeltet har forskinga primært handla om fordelingsspørsmål, barnehagedekning og forskning om kontantstønaden, og i mindre grad om kvalitet, innhald og praksis i barnehagen (Gulbrandsen mfl., 2002 og Borg mfl., 2008).

Utdanningsforskninga har berre i liten grad vore oppteken av store og viktige politikkområde som barnehagane, vidaregåande opplæring (spesielt fag- og yrkesopplæring), innhald og læring i universitets- og høgskolesektoren og læring for vaksne. Forskinga har konsentrert seg om grunnskolen. Også i forskinga om grunnskolen er det manglar, mellom anna når det gjeld pedagogiske målingar, utvikling av forskingsbaserte verktøy og effektforskning. Det er få som i forskinga si har sett på forholdet mellom politikk og styring.

Systematisering og formidling av resultat frå forskinga

Universitet og høgskolar, forskingsinstitutt og Noregs forskingsråd har alle ansvar for formidling av forskingsresultat til fagfellar, til allmenta, til brukarar i praksisfeltet og til politikkarar. I tillegg spreier departementet og Utdanningsdirektoratet forskingsresultat der dei har finansiert forskinga.

Frå ein brukarsynsstad er det likevel vanskeleg å få oversyn over dei nyaste forskingsresultata, nasjonalt og internasjonalt. NOU 2008: 3 *Sett under ett* peiker òg på dette:

«det (er) ofte vanskelig å få oversikt over eksisterende kunnskap. I forhold til konkrete kunnskapsbehov kan det vere vanskelig å finne litteratur både om den aktuelle problemstillingen er blitt studert tidligere og av hvem» (s. 192)

Utvalet etterlyser derfor mellom anna systematiske kunnskapsoversyn. Resultata frå utdanningsforskning må bli formidla betre slik at dei kan gi læring og komme til nytte.

Dialog og møteplassar

NIFU STEP peiker på at dersom departementet skal ta hand om sektoransvaret sitt på ein meir effektiv måte, krev det betre organisering og klar rolledeling mellom aktørane og internt i departementet (Aasen mfl., 2007). Det er derfor behov for å etablere arenaer for samarbeid mellom forskingsaktørar, forvaltningsapparatet og dei som arbeider i praksisfeltet.

Kunnskapsgrunlaget i profesjonsutdanning og praksisfelt

Utdanningsforskninga har i mindre grad vore ein integrert del av profesjonsutdanning og profesjonspraksis i utdanningssektoren enn i andre tilsvarende samfunnssektorar. Forsking på læringa til barn, elevar og studentar har ikkje vore prioritert og harmonerer derfor ikkje med den verdien, det omfanget og dei kunnskapskrava som utdanningssektoren i dag har.

Lærarar har i mindre grad enn folk i andre yrkesgrupper felles, uttrykt kunnskap som grunnlag for arbeidet sitt. Profesjonskunnskapen er meir personleg enn kollektiv, og mindre uttrykt (OECD, 2003). Studentane i lærarutdanningane får ikkje god nok kjennskap til korleis dei som lærarar skal finne fram til, vurdere og nytte forskingsbasert kunnskap til hjelp i det daglege arbeidet, jf. evalueringa frå NOKUT av allmennlærerutdanninga. Mange fagmiljø som tilbyr profesjonsutdanningar, utviklar profesjonen gjennom å styrkje den nasjonale og internasjonale kunnskapsbasen om korleis yrkespraksisen bør vere. I lærarutdanningane har det ikkje vore lagt vekt på å få fram slik kunnskap.

Det kan ha samanheng med at forskning om læring og undervisning på nasjonalt nivå ikkje har vore prioritert når ein tek omsyn til kor stor og variert sektoren er. Ein annan grunn kan vere at FoU-aktiviteten i profesjonsutdanningane er for lite relevant for praksisen i barnehagen og skolen. Dei fleste lærarane meiner til dømes at vitskap og forskning altfor ofte er for abstrakte til å passe inn i arbeidsmetodane i skolen. Lærarane meiner likevel at det er behov for å gjere forskingsresultata meir tilgjengelege (TNS Gallup, 2008).

Innanfor høgre utdanning er dei sterkaste motiva og insentiva knytte til tradisjonell akademisk merittering gjennom forskning. I NOU 2008: 3 *Sett under ett* blir det etterlyst meir effektive tiltak for å betre undervisninga i høgre utdanning for på den måten å stimulere til utvikling og innovasjon i læringsmåtar og pedagogisk tilrettelegging, å heve den faktiske kvaliteten og å signalisere at undervisning og forskning er sidestilte aktivitetar for universitet og høgskolar.

Strategiske prioriteringar og tiltak

Departementet har dei siste åra styrkja utdanningsforskinga gjennom mellom anna følgjande tiltak: Forskingsprogramma «Praksisretta forskings- og utviklingsarbeid i barnehage, grunnopplæring og lærarutdanning» (PRAKSISFoU), «Kunnskap, utdanning og læring» (KUL) og «Program for velferdsforsking» samt strategiske høgskoleprosjekt (SHP) og «Verkemiddel for regional FoU og innovasjon (VRI). Utdanningsdirektoratet har òg gjennomført fleire tiltak som har gitt verdifulle bidrag til den nasjonale kunnskapsbasen på feltet.

Utdanningsforskingseiningane i universitets- og høgskolesektoren har gripe tak i fleire av dei utfordringane som er nemnde tidlegare i dette dokumentet. Mellom anna har dei utdanningsvitskaplege disiplinane no fått støtte til ein nasjonal forskarskole med universitetet i Oslo som vertsinstitusjon. Departementet vurderer det likevel slik at det er behov for å gjere strategiske prioriteringar og setje i verk nye tiltak for å auke omfanget, styrkje kvaliteten og betre relevansen i utdanningsforskinga.

Langsiktig oppbygging av vitskapleg kvalitet i utdanningsforskinga

For å nå måla om kvalitet i utdanningsforskinga er det etter departementet si vurdering behov for å auke forskingsvolumet slik at dei norske forskingsmiljøa kan hevde seg på den internasjonale forskingsarenaen. Det er også nødvendig å konsentrere forskingsinnsatsen og leggje til rette for fagleg samarbeid, både innanfor kvar institusjon og kvart institutt og mellom forskingsmiljøa. For at forskinga skal kunne byggje på anna forsking, bør det satsast på langsiktig, grunnleggjande forsking – særleg innanfor kritiske kunnskapsområde for utdanningssektoren – som til dømes læring og utvikling hos barn, unge og vaksne.

Med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (2007–2008), har departementet gitt Noregs forskingsråd i oppdrag å forme ut eit nytt forskingsprogram for utdanningsområdet. Programmet skal gå over ein periode på ti år. Det skal vere ei målretta satsing for å vidareutvikle kunnskapsbasen for heile utdanningssektoren. Det er eit mål at satsinga skal bidra til å byggje sterkare fagmiljø over tid.

Departementet vil

- auke satsinga på utdanningsforsking og foreslår at løyvinga til det nye forskingsprogrammet i Forskingsrådet frå 2010 blir auka til 24 mill. kroner per år

- styrkje forskingsevna i universitets- og høgskolesektoren i samband med oppfølginga av NOU 2008:3 *Sett under ett*
- betre profesjonsutdanningane si tilknytning til forsking, jf. St.meld. nr. 31 (2007–2008) *Kvalitet i skolen* og den kommande stortingsmeldinga om lærarrolla og lærarutdanninga
- opprette ein nasjonal forskarskole i lærarutdanningane
- be Noregs forskingsråd utvikle programsatsingane slik at dei i større grad blir sette i samanheng og medverkar til at utdanningsforskning står fram som eit samla forskingsområde

Boks 6.1

Det nye forskingsprogrammet er ei langsiktig satsing som skal medverke til å styrkje fagmiljø som driv med utdanningsforskning, særleg innanfor samfunnsvitskapleg effektforskning, longitudinelle studiar («forløpsstudiar») og kvantitativ forsking. Satsinga har som mål at utdanningsforskning i større grad skal bli eit fleirfagleg kunnskapsfelt tufta på eit mangfald av vitskaplege teoritradisjonar og –metodar. Målsetjinga for programmet er å byggje opp større og meir slagkraftige fagmiljø og motivere for samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Område og tema som det til no har vore forska lite på, skal prioriterast.

Stimulere til større mangfald og ei betre fleirfagleg tilnærming i forskinga

Utdanningssektoren har mange og samansette kunnskapsbehov. Lærarane har behov for kunnskap som dei kan bruke i yrket sitt. Barnehage- og skoleeigarar og utdanningsstyresmaktene har behov for kunnskap om korleis tiltak, satsingar og reformer verkar, og kva for effektar dei har. Det er nødvendig å stimulere til meir fleir- og tverrfagleg utdanningsforskning. Eit større mangfald i bruk av data, metodar og tilnærmingar i forskingsfeltet må det òg stimulerast og oppmodast til.

Departementet vil

- vidareutvikle utdanningsforskning som fleir- og tverrfagleg forskingsfelt gjennom det nye programmet for utdanningsforskning

- prioritere forskning der tradisjonane er svake i Noreg, mellom anna effektforskning, longitudinelle studiar og empiriske studiar baserte på kvantitative data
- følgje opp arbeidet med individdata
- vidareføre samarbeidet med Folkehelseinstituttet om prosjektet *Språkvanskar hos barn*

Boks 6.2

Departementet har gjort avtale med Nasjonalt folkehelseinstitutt for å kartleggje omfanget av språkvanskar hos barn. Prosjektet *Språkvanskar hos barn* skal prøve å identifisere tidlege teikn på og risikofaktorar for slike vanskar og kartleggje faktorar som kan førebyggje eventuelt modifisere problem, m.a. ved å vurdere verknaden av ulike omgangsformer og sjå på kvaliteten av dei tilboda som finst. Prosjektet skal byggje på data frå Mor og Barn-studien, som følgjer 100 000 gravide mødre frå svangerskap gjennom fødsel og barna på ulike tidspunkt fram til barnet er åtte år. Språkutvikling og barnehagesituasjon ved femårsalder står sentralt i prosjektet. (Sjå òg www.fhi.no/morogbarn.)

Prioriterte forskingsområde

Kunnskapsgrunnlaget om norsk utdanning er blitt betre. Eit solid kunnskapsgrunnlag må vere forankra i forskning. Det er derfor viktig at forskingsinnsatsen bli ført vidare på sentrale område som alt er godt dekte slik at det fortsatt blir utvikla ny kunnskap på desse felta.

Samstundes manglar vi i dag forskning på område der utdanningssektoren har særskilde behov, og der vi må rekne med at behova vil auke i åra som kjem. Noreg er med i mange internasjonale, kvantitative undersøkingar på utdanningsområdet (PISA, PIRLS, TIMSS og så vidare), og vi har etablert nasjonale prøver og andre prøver som ledd i eit nasjonalt kvalitetsvurderingssystem. Utvikling av og forskning basert på denne typen undersøkingar krev solid kompetanse i pedagogiske målingar. Det har vore forska svært lite på dette i Noreg sett i høve til land det er naturleg å samanlikne oss med, jf. Sverige, Nederland og Storbritannia. Departementet vil styrkje den vitenskaplege kompetansen i pedagogiske målingar gjennom å opprette ei eining for psykometrisk forskning. Denne eininga må leggjast til eit eksisterande fagmiljø i universitets- og høgskolesektoren. Val av vertsinstitusjon vil bli gjort etter konkurranse.

I Noreg har vi fleire andre område som har vore underforsa. Kvalitet, innhald og læring i barnehagane og i høgre utdanning er døme på slike område (Borg mfl., 2008). I tillegg har vi lite forskning om vidaregåande opplæring, særleg fag- og yrkesopplæringa. På desse områda er det mange utfordringar, og departementet har behov for eit betre kunnskapsgrunnlag for vidare politikkkutforming.

Vidare ser departementet at det på kort og mellomlang sikt er naudsynt å prioritere forskning innanfor fag- og yrkesdidaktikk, leiing, styring og organisering, vurdering, vurderingsformer og kvalitetsutvikling. Dette er tematiske område som det er særst viktig å ha god kunnskap om, slik at vi kan betre kvaliteten i utdanningssystemet.

Departementet vil

- styrkje den vitenskaplege kompetansen i pedagogiske målingar gjennom å opprette ei eining for psykometrisk forskning
- stimulere og prioritere område som i dag er underforsa, både gjennom programsatsingane i Noregs forskingsråd og gjennom eigne forskingsoppdrag
- gjere tematiske prioriteringar i programsatsingane
- vurdere om det, innanfor gjeldande regelverk for kjøp av forskingsoppdrag, er formålstenleg å prioritere nokre forskingsmiljø der ein ønskjer å byggje opp særskild forskingskompetanse

Utarbeide kunnskapsoversyn og få til auka brukarretta forskingsformidling

Den nasjonale kunnskapsbasen vår er ikkje omfattande. På fleire område er det nødvendig å hente inn forskingsbasert kunnskap frå andre land. Omfanget av internasjonal forskning som kan vere relevant for den norske utdanningssektoren, er omfattande. Dei beste og mest relevante studiane må silast ut på ein systematisk og påliteleg måte. Her kan systematiske kunnskapsoversyn vere nyttige verktøy for dei som har ansvar for profesjonsutdanningane, for forskarar og for tenestemenn som arbeider med grunnlagsdokument i politikkkutforminga.

Dei ulike brukarane i utdanningssektoren treng betre informasjon enn det dei får i dag om kven som forskar, kor forskinga blir gjort, og kva for tema som det blir forska på. Brukarane skal sikrast tilgjenge til nye, offentleg finansierte forskingsresultat på utdanningsområdet. Det er behov for å auke omfanget av og å koordinere den brukarretta forskingsformidlinga i utdanningssektoren. For å møte desse behova vil departementet vurdere å etablere eit nasjonalt

kunnskapssenter for utdanning. I samarbeid med andre aktørar vil ei slik eining kunne oppsummere nasjonal og internasjonal forskning om og for utdanningssektoren og spreie resultat av forskning på ein slik måte at ulike brukarar skal sjå relevansen av kunnskapen og gjere seg nytte av han.

Departementet vil

- vurdere å etablere eit kunnskapssenter for utdanning
- ta initiativ til systematiske kunnskapsoversyn på viktige spørsmål som har høg relevans for utdanningssektoren i Noreg
- betre tilgangen til forskingsresultat gjennom å leggje til rette for og stimulere til eigenarkivering av vitenskaplege publikasjonar
- vidareføre samarbeidet med Campbell Collaboration

Boks 6.3

Campbell Collaboration er eit ikkje-kommersielt verdsomspennande forskarnettverk som har som formål å summere opp og formidle påliteleg og relevant forskning på desse områda: velferd, kriminalomsorg, utdanning og barnevern. Hovudkontoret ligg i perioden 2008–10 i Noreg og er lagt til Nasjonalt kunnskapssenter for helsetenesta. Saman med andre departement og direktorat dekkjer Kunnskapsdepartementet utgiftene til hovudkontoret i den nemnde perioden. (Sjå <http://www.campbellcollaboration.org>.)

Leggje til rette for dialog og møteplassar mellom forskarar og brukarar

Utgreiinga frå Rambøll Management peiker på at det er behov for fleire samarbeidsarenaer mellom akademia, styresmaktene og brukarar av utdanningsforskninga. Meir effektiv informasjonsspreiing mellom ulike aktørar vil òg vere formålstenleg. Det bør etablerast arenaer der forskingsbehov, forskingskvalitet og bruk av utdanningsforskning kan leggjast fram og drøftast sentralt og lokalt.

Departementet vil

- føre vidare og evaluere ordninga med Nasjonalt forum for utdanningsforskning
- ta initiativ til forskarseminar/fagseminar på aktuelle område

- vurdere å etablere eit kunnskapssenter for utdanning

Boks 6.4

Nasjonalt forum for utdanningsforskning er ein ny møteplass for dialog, kunnskapsdeling og drøfting av tema knytte til utdanningsforskninga nasjonalt og internasjonalt. Deltakarar i forumet er forskarar, brukarar og representantar for utdanningsstyresmaktene. Forumet skal hjelpe til med å styrkje infrastrukturen på utdanningsforskningsområdet og skal på den eine sida ha som ei viktig oppgåve å auke informasjonsflyten mellom ulike aktørar. På den andre sida skal forumet vere ein stad der deltakarane kan opplyse kvarandre om eiga verksemd. Forumet vil dessutan vere ein stad der ein kan drøfte og dermed medverke til betre samordning og prioritering av aktivitetar på utdanningsforskningsfeltet.

Referanser

Borg, Elin, Elisabeth Backe-Hansen og Inger Hege Kristiansen (2008) *Kvalitet og innhold i norske barnehager*. En kunnskapsoversikt.

Borgen, Jorunn Spord, Hebe Gunnes og Gunnar Sivertsen (2007) *Kartlegging av norsk utdanningsforskning*. NIFU STEP rapport 32/2007

Gunnes, Hebe (2009)

Ressursinnsatsen innenfor utdanningsforskning 2007. NIFU STEP rapport 16/2009

Gulbrandsen, Lars, Jan-Erik Johansson, Randi Dyblie Nilsen (2002) *Forskning om barnehager – en kunnskapsstatus*. Norges forskningsråd.

Levin, Ben (2004) *Making research matter more*. Education Policy Analysis Archive 12, 56

Norges forskningsråd (2004) *Norsk pedagogisk forskning – En evaluering av forskningen ved utvalgte universiteter og høyskoler*

Norges forskningsråd (2006) *En nasjonal strategi for norsk pedagogisk forskning*

NOKUT (2006) *Evaluering av allmennlærerutdanningen i Norge*

NOU 2008: 3 *Sett under ett. Ny struktur i høyere utdanning.* («Stjernø-utvalet»)

OECD (2002) *Frascati Manual 2002 – Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development*

OECD (2003) *Knowledge Management – New Challenges for Educational Research*

Rambøll Management (2007) *Norsk utdanningsforskning – en systemutredning*

TNS Gallup (2008) *Lærere og forskning – resultater fra en undersøkelse blant lærere i grunn- og videregående skole*

Aasen, Petter, Nina Sandberg og Jorunn Spord Borgen (2007)
Utdanningsforskning – fagdepartementets sektoransvar. NIFU STEP rapport 15/2007

Utgitt av:
Kunnskapsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Publikasjonskode: F-4250 B
Trykk: Departementenes servicesenter 08/10 - 100

